

Lochem, 20 juni 2025

Kenmerk : 2025002
Betreft : **Advies over de Kadernota 2026**

Aan : College van B&W van de Gemeente Lochem

Geacht College,

1. Inleiding

Wij zijn verheugd dat ons ongevraagd advies over de bezuinigingen positief ontvangen is.

Mede in overleg met 2 leden van uw college hebben wij besloten om ook een ongevraagd advies af te geven over de kadernota 2026. Deze is immers een uitwerking van het bezuinigingsplan en van de commentaren vanuit de bevolking en de raad daarop.

Wij beperken ons, gezien onze taakstelling, tot de domeinen van Wmo, Jeugdwet en Participatiewet. Hoe wij dit laatste terrein precies moeten invullen is, mede door de wijziging van deze wet, nog niet duidelijk. Wij willen daar graag eens met het college over van gedachten wisselen.

2. De grote lijn

De ASDL constateert dat:

- Het college naar onze onbescheiden mening goed geluisterd heeft naar de commentaren uit de Lochemse samenleving, de gemeenteraad en de adviesraad;
- De bezuinigingen op het sociaal domein verzacht zijn en dat er vrijwel geen voorzieningen sneuvelen;
- Dat voor een dekking vanaf 2028 vooral gezocht wordt naar een lastenverzwaring die vooral terecht komt op de sterkste schouders, zoals het geval is met de ozb;

3. Commentaar per hoofdstuk

Wij beperken ons tot de voor de ASDL relevante hoofdstukken voor het sociaal domein.

Hoofdstuk 2, Gezond en vitaal leven:

- Wij kunnen instemmen met de aangegeven trends, ontwikkelingen en doelen. Wel zou een toevoeging bij de ontwikkelingen kunnen zijn, dat er ook veel minder brede inzet van mantelzorgers verwacht mag worden. Dit compliceert de oplossing van de personeelstekorten in zorg en welzijn aanzienlijk. De adviesraad zal dan ook graag een

actieve rol spelen bij de opstelling van de uitvoeringsnota Wonen en Zorg en de nota. Uiteraard zullen wij ook een gevraagd advies uitbrengen over de nota Positieve gezondheidszorg, die ook dit vraagstuk gedeeltelijk raakt.

- Mentaal welzijn. De aandacht voor suïcidepreventie is terecht, maar onzes inziens staat het mentaal welzijn van heel veel burgers onder druk. Dat is niet alleen zichtbaar in de toegenomen jeugdzorg op mentaal terrein, maar ook onder veel volwassenen. Te denken valt aan ernstige vereenzaming en verwaarlozing en dat niet alleen onder ouderen, maar ook aan tekortschietende zorg voor mensen met ernstige psychische problematiek. Niet alleen voor hen, maar ook voor hun omgeving en de samenleving is meer aandacht een noodzaak. De bevoegdheden van de gemeente op GGZ-terrein zijn beperkt, maar via samenwerking met regionale partners, waaronder de politie – die nu heel veel moet opvangen - is wellicht toch enige verbetering mogelijk.
- Wij zijn blij met de blijvende aandacht voor preventie, waarvoor wij in 2 eerdere adviezen ook al pleitten. In dit kader is het stimuleren van amateursport en bewegen voor de hand liggend. Gezien de kosten is het begrijpelijk dat het college gekeken heeft naar de zwembaden. Het is verheugend dat er geen zwembad gesloten wordt en dat er inmiddels voor het Almens bad in overleg met het dorp gestreefd wordt naar behoud van een volwaardig zwembad.

Hoofdstuk 3, Leefbare kernen

- De trends, doelen en ontwikkelingen worden herkend.
- Leefbare kernen zijn gebaat bij voorzieningen. Naast bereikbaarheid via openbaar vervoer en nabije huisartsenzorg achten wij in de kleinere dorpen het bestaan van een kleine supermarkt van groot belang. De ervaringen in Almen met de Superrr zijn zonder meer heel positief. Deze biedt naast aandacht voor plaatselijke/regionale producten ook ruimte voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dat gebeurt zowel via re-integratietrajecten als via dagbesteding. Ook zijn er onder andere een boodschappendienst, vervoersdienst, bibliotheekje en koffiehoeke. Met medewerking van de gemeente is deze winkel ongeveer 15 jaar geleden tot stand gekomen. Op een bij het betreffende dorp/de wijk aangepaste manier is dit wellicht ook elders haalbaar.

Hoofdstuk 4, Nieuwe activiteiten, ontwikkelingen en ombuigingen

- Ad 4. Onderwijs.
 - ‘De voorgestelde bezuiniging van 10% heeft als effect dat het Taalhuis minder aandacht kan besteden aan het versterken van het ketennetwerk. De doorstroom van taaldocent naar taalhuisvrijwilliger (die de match moet maken tussen de taalvrager en de vrijwilliger) stagneert’. Dit effect achten wij zeer ongewenst. De integratie en participatie van burgers worden door de activiteiten van het Taalhuis zeer bevorderd.
 - Ten aanzien van de kwalificatie- en leerplicht denken wij dat deze kleine bezuiniging averechts werkt: uit onderzoek blijkt dat ongekwalificeerde jongeren eerder de randen van de samenleving opzoeken en dat kan leiden tot vele malen hogere

kosten voor de Lochemse gemeenschap dan deze € 1.767. Bovendien geeft de in te voeren 'Wet van school naar duurzaam werk' de gemeente nieuwe verplichtingen op dit terrein.

- Wij waarderen dat het college de andere signalen om niet verder op onderwijs(huisvesting) te bezuinigen heeft verwerkt in deze nota.
- Ad 5. Sport, cultuur en recreatie.
 - 'Er is voor 2026 € 50.000 begroot voor het ondersteunen van initiatieven van inwoners en organisaties die een bijdrage leveren aan het stimuleren van sport en bewegen van onze inwoners'. Dat hele bedrag wenst u te schrappen. Uiteraard dient ergens het geld vandaan te komen, maar wij denken dat het met een halvering van dit bedrag in ieder geval mogelijk blijft om initiatieven te ondersteunen en de participatie van burgers op dit terrein niet te ontmoedigen.
 - Muzehof Centrum voor de Kunsten. 'Soberder uitvoering geven aan cultuureducatie- en participatie leidt vooral tot een afname van deelname aan cultuurbeoefening in de vrije tijd, met name door de jeugd'. Dit is onwenselijk, omdat die verminderde deelname hoogstwaarschijnlijk vooral te vinden zal zijn in de lagere inkomensgroepen. Zo dreigen kunstzinnige en muzikale vorming een elite-aangelegenheid te worden, mede omdat al eerder door het Rijk het verplicht muziekonderwijs in de basisschool is afgeschaft.
 - Kunstbevordering buitenruimte. Het financiële effect is voor de ASDL twijfelachtig. Circulus bevordert de arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Is dit geen kwestie van 'vestzak-broekzak', al is de broekzak misschien van het Rijk?
 - Culturele evenementenpot. 'Dit budget wordt jaarlijks optimaal benut voor bijdragen aan diverse en vele incidentele culturele activiteiten. Deelname aan en genieten van het lokale culturele aanbod biedt een sociale basis en draagt bij aan een inclusieve samenleving. Dit leidt onder andere tot afname van eenzaamheid en laaggeletterdheid'. Op basis van uw eigen toelichting achten wij deze bezuiniging van 10% onwenselijk. Immers in veel reacties uit de raad en uit ons eerder advies over de bezuinigingsplannen kwam naar voren dat juist de minst kansrijken ontzien dienden te worden.
 - Versterking bibliotheek. Hier kunnen wij alleen maar blij mee zijn.
- Ad 6. Sociaal Domein.
 - Welzijnswerk. De door u geschetste lijnen zijn op zich begrijpelijk, maar de 2^e lijn, meer inzet door vrijwilligers, is uitermate riskant. U schetst zelf de ontwikkeling van afname van de inzet door vrijwilligers, onder andere door vergrijzing en individualisering. Wij adviseren u om jaarlijks met Welzijn Lochem te overleggen of deze korting (nog) haalbaar is.
 - Arbeidsparticipatie. 'Iedere inwoner die met hulp van de gemeente een passende werkplek zoekt en behoudt krijgt begeleiding om de hoogst haalbare trede van de participatieladder te bereiken. We bezuinigen 10% op het budget. We voeren minder re-integratieactiviteiten uit'.

Minder re-integratieactiviteiten kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor werkzoekenden en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hier zijn enkele belangrijke effecten:

- Lagere kans op werkherhervatting: Uit onderzoek blijkt dat mensen met re-integratievoorzieningen een grotere kans hebben om werk te vinden dan mensen zonder ondersteuning.
- Langere periode in de bijstand: Wie langer dan vijf jaar in de bijstand zit, stroomt nauwelijks nog uit naar werk. Dit effect wordt versterkt als re-integratievoorzieningen worden verminderd.
- Minder begeleiding en maatwerk: Werkgevers en werknemers kunnen minder ondersteuning krijgen bij het vinden van passend werk, wat kan leiden tot stagnatie in het re-integratieproces.
- Verhoogde druk op sociale voorzieningen: Minder succesvolle re-integratie kan leiden tot een grotere afhankelijkheid van sociale uitkeringen en andere gemeentelijke ondersteuning.
- Beschutte werkplekken. Graag gaan wij met uw medewerkers in overleg over de situatie die in 2026 ontstaat.
- Stopzetting van de vergoeding voor het eigen risico: Inwoners met een laag inkomen moeten voortaan het volledige eigen risico zelf betalen (= € 385,- per jaar) wat kan leiden tot zorgmijding en financiële onzekerheid zoals te noemen:
 - Hogere zorgkosten: Inwoners die voorheen een tegemoetkoming kregen, moeten nu het volledige eigen risico zelf betalen, wat kan leiden tot financiële problemen
 - Minder toegang tot zorg: Mensen met een laag inkomen kunnen zorg gaan mijden uit angst voor hoge kosten
 - Verhoogde druk op andere regelingen: Inwoners kunnen vaker een beroep doen op andere gemeentelijke voorzieningen, zoals schuldhelpverlening of bijzondere bijstand.
 - Meer financiële onzekerheid: Voor huishoudens die al moeite hebben om rond te komen, kan deze maatregel extra stress en onzekerheid veroorzaken.
- Ad 7. Volksgezondheid en milieu.
 - Verslavingspreventie. Gezien de door u ook herhaaldelijk neergeschreven intentie om nadruk te leggen op preventieve activiteiten, begrijpen wij deze bezuiniging van € 10.000 niet. De schade voor een verslaafde en de gemeenschap is al gauw vele malen groter.

4. Tot slot

Wij willen niet voorbijgaan aan de extra investeringen die het college doet. Daarbij denken wij aan de implementatie van de schuldhelpverlening en de extra uitgaven voor het bibliotheekwerk.

Wij zijn benieuwd naar de definitieve vaststelling van de Kadernota 2026.

Wellicht komen wij ook bij de presentatie van de Begroting 2026 met een ongevraagd advies. Daarmee zou de hele bezuinigings- en begrotingscyclus van commentaar voorzien zijn door de adviesraad.

Met vriendelijke groeten,

N. Swen-Fischer

Voorzitter ASDL

